

Romanisté a překladatelé: Jaroslav Pokorný, Zdeněk Digrin, Vladimír Mikeš, Tereza Siegllová, Kateřina Bohadlová, Jiří Špička... Jan Vladislav, Alena Hartmannová, Eva Uhlířová, Eva Ruxová, Václav Jiřina, M. Castiellová ... (L. Petišková, J. Machalická...)

Bibl.:

Digrin Z.: Slovník světových dramatiků – italské autoři. Praha 1982.

Semil Malgorzata + Wysinska Elżbieta: Slovník světového divadla 1945-1990. Praha 1998.

Italský kulturní institut – Praha

ETI = Ente teatrale italiano (1943-2010)

Osobnosti přelomu a počátku století:

(Benedetto Croce, Antonio Gramsci)

Virginio Talli,
Silvio D'Amico,
Eleonora Duse (E.G.Craig)
Antonio Fogazzaro,
Sem Benelli,
Ercole Luigi Morselli

Gabriele D'Annunzio (Sen jarního jitra, Mrtvé město, Gioconda, Francesca da Rimini, Jorjova dcera...)

Cesare Vico Lodovici,
Rosso di San Secondo,
Dario Niccodemi
Aldo De Benedetti

Teatro grottesco

Bibl.:

Smysl nebo nesmysl? Grottesko v moderním dramatu. P.1966. - Grimm, R.: Italské teatro grottesco

Trázníková H.: *Teatro grottesco*.DP. P.95

Luigi Chiarelli (Maska a tvář)

(Činoherní klub, r. L. Smoček, 2002)

Luigi Pirandello

Bibl.:

DIGRIN, Zdeněk: Doslov. In PIRANDELLO, Luigi. Pět her a jedna aktovka. Praha : Odeon, 1967.

DIGRIN, Zdeněk: In Slovník světových dramatiků : Italské autoři. Praha : Divadelní ústav, 1983.

ECO, Umberto. O zrcadlech a jiné eseje: znak, reprezentace, iluze, obraz. Praha : Mladá fronta, 2002.

HOŘÍNEK, Zdeněk: Cesty pirandellismu. DR, 2/92.

UHLÍŘOVÁ, Eva: Dramatik Luigi Pirandello a dnešek. In Divadlo. 1957, roč. 8, č. 8.

překlady: V. Jiřina, E. Uhlířová, J. Vladislav, A. Hartmannová, V. Mikeš, A. Flemrová...

* Kaos, Girgenti (Agrigento)

herecké osobnosti - Angelo Musco, Ruggero Ruggeri, **Marta Abba**

Teatro degli Undici (Divadlo jedenácti), Teatro d'arte (Umělecké divadlo), **Compagnia Pirandelliana**,

Dílo:

Humor(ismus), Umění a věda

Marta Ajala (Zavržená), Pořadí, Nebožtík Mattia Pascal, Staří a mladí, Její manžel, Natačí se!, Jeden, nikdo, stotisíc...

Novelle per un anno

(Kaos, P.+V.Taviani, 1984)

Dramata:

La Ragione degli altri– Důvody těch druhých

Lumie di Sicilia – Sicilské citróny

Il Dovere del medico – Lékařská povinnost

Pensaci, Giacomino – **Rozmysli si, Jakoubku**

Liola – **Sicilská komedie**

Così è (se vi pare) – Je to tak, chcete-li (Eva Uhlířová) nebo **Každý má svou pravdu** (Václav Jiřina)

(povídka Paní Frolová a její zeť pan Ponza).

Il berretto a sognagli – **Čapka s rolníčkami**

Il Piacere dell onestà – Rozkoš z počestnosti

La Patente - Diplom (Z. Digrin, 1.překlad V. Jiřiny – Soudně ověřený smolař)

L'Uomo, la bestia e la virtù– Člověk, zvíře a ctnost

Tutto per bene – Úděl věrných (V. Jiřina, nový překlad Z.Digrina V rukavičkách)

Come prima, meglio di prima - Jako dřív, líp než dřív

La Signora Morli, una e due – Paní Morliová, jedna a druhá.

Sei personaggi in cerca d'autore – **Šest postav hledá autora**

(inscenace – 1921 - Teatro Valli, skupina Daria Niccodemiho,

+ G. Pitoëff, Max Reinhardt, Orazio Costa, Giorgio Strehler, Giorgio De Lullo, Memé Perlini, Griffi, Cobelli...)

La vita che ti diedi - Život, který jsem ti dala

Vestire gli ignudi - Nahé odívati

Enrico IV. – **Jindřich IV.**

Ciascuno a suo modo – Každý podle svého

Questa sera si recita a soggetto – Dnes večer improvizujeme

La Salamandra (pantomima)

Come tu mi vuoi – Jakou ty mě chceš

Quando si è qualcuno – Když je člověk někdo

Non si sa come – Člověk ani neví jak

La favola del figlio cambiato – Pohádka o vyměněném dítěti

I Giganti della Montagna – **Obři z hor** (nedokončeno)

Futurismus

Bibl:

Peterajová L.: Futurismus. 66.

Petišková L.: F.T.M. a české divadlo 20.let. DR 91/3.

Pörtner Paul: Experimentální divadlo. 65.

Umberto Boccioni

Antonio Sant Elia

Ferruccio Busoni

Luigi Russolo

Carlo Carrà

Enrico Prampolini

Ettore Petrolini

Anton Giulio Bragaglia

Filippo Tommaso Marinetti

Il teatro di varietà – Divadlo Varieté

Il teatro futurista sintetico - Futuristické syntetické divadlo

Il teatro della sorpresa – Divadlo překvapení

Re Baldoria - Král Bumbác
Elettricità sessuale - Elektrické loutky
Vengono (Přicházejí x Už jdou)
Le mani (Ruce)
Simultaneità
Il teatrino dell'amore (Divadélko lásky)
Vulcano (Vulkán)
Il suggeritore nudo (Nahý nápověda)
Prigionieri (Zajatci)
Il tamburo di fuoco (**Ohnivý buben**)

Nářeční divadlo

Janov, Benátky, Bologna, Florencie, Řím, Sicílie...

Neapol (Bragaglia, Croce)
avanspettacolo
Raffaele Viviani (Vittorio Viviani)
Totò (Antonio De Curtis)

Eduardo Scarpetta
(Misericordia e nobiltà)

- Titina
+Peppino

+Eduardo De Filippo
(Bibl.: Frascari F.: Eduardo. Napoli 2000)

Teatro umoristico I De Filippo
(po válce Il teatro di Eduardo)

Sik-Sik – l'artefice magico (Sik Sik kouzelník)
Natale in casa Cupiello – **Vánoce u Cupiellů**
Napoli milionaria – **Neapol, město milionů**
Questi fantasmi – Dobrotivá strašidla
Filumena Marturano (Vittorio de Sica – Manželství po italsku)
Le bugie con le gambe lunghe -Lež má dlouhé nohy
Le voci di dentro – **Vnitřní hlasy**
Bene mio e core mio – Pro tebe všechno, miláčku
Sabato, domenica e lunedì – Sobota, neděle a pondělí
Il Sindaco del rione Sanità – **Starosta čtvrti Sanità**
L'Arte della commedia – **Komediant na obtíž**
Smlouva ...

(Oldřich Kautský, Zdeněk Digrin..)

Režiséři:

Luigi Squarzina
Teatro Stabile di Genova
Teatro Argentina
Romagnola
Enciclopedia dello Spettacolo

Luca Ronconi

Orlando furioso (1969, Spoleto)

Peer Gynt, Bouře, Král Lear, Věc Makropulos (M. Melato)

Experimentální studio

Teatro Argentina

Giorgio Strehler

Bibl.:

Ursini – Uršič, Giorgio: Umění režie III. –G. Strehler. Praha, DÚ.

Patočková J.: O časových posunech, míjení a setkávání, DR 97, č.3

Švehlík M.: ..SaD, 98, č. 2, 3, 4.

Cineclub

Piccolo teatro di Milano

+ Paolo Grassi

(spolupracovníci: Luciano Damiani, M. Moretti, F. Soleri, Tino Carraro, Salvo Randone, Franco Graziosi, Ottavia Piccolo, Andrea Jonasson, Giuglia Lazzarini...)

Gorkij: Na dně

Bertolazzi: Náš Milán

C. Goldoni: Sluha dvou pánů –

Marcello Moretti, Ferruccio Soleri

Trilogie o letním bytě

Poprask na laguně...

W. Shakespeare

Hra mocných, **Král Lear...**

Bertolt Brecht: Žebrácká opera, Dobrý člověk ze Sečuanu, Švejk za 2. světové války, Život Galileiho, ... Já, Bertolt Brecht č. 1, č. 2.

Luigi Pirandello: Obři z hor

A. P. Čechov

Dario Fo (+Franca Rame)

* **Sangiano**

hlavní působiště - **Milán**

Teatro Odeon, Piccolo teatro

Il dito nell'occhio (Prstem do oka)

Ladri, manichini e donne nude (**Zloději, figuríny a nahé ženy**):

„L'uomo nudo, l'uomo in frack“ (Nahý muž, muž ve fraku),

„Non tutti i ladri vengono per nuocere“ (Ne všichni zloději přicházejí škodit),

„Gli imbianchini non hanno ricordi“ (Malíři pokojů nemají vzpomínky),

„I cadaveri si spediscono e le donne si spogliano“ (Mrtvoly se posílají a ženy se svlékají).

Comica finale (**Poslední groteska**): „Quando sarai povero sarai re“ (Až budeš chudý, budeš králem),

„La Marcolfa“,

„Un morto da vendere“ (Mrtvý na prodej) a „I tre bravi“ (Tři borci).

Compagnia Dario Fo – Franca Rame

Gli arcangeli non giocano al flipper (**Archandělé nehrají biliár**),

Chi ruba un piede è fortunato in amore (Kdo ukradne nohu, bude mít štěstí v lásce), *Isabella, tre caravelle e un cacciaballe* (**Isabella, tři karavely a sedmilhář**), *Settimo: ruba un po' meno* (**Nepokradeš, a když, tak jen málo**) a

La colpa è sempre del diavolo (**Vinu na tom má ďábel**).

Canzonissima.

L'Associazione Nuova scena

Grande pantomima con bandiere e pupazzi piccoli e medi (Velká pantomima s malými a středními loutkami).

La comune

L'operaio conosce 300 parole, il padrone 1000: per questo lui è il padrone (Dělník zná 300 slov, šéf 1000, proto je šéfem),

Legami pure che tanto io spacco tutto lo stesso (Klidně mě svaž, já stejně všechno rozbiju),

Vorrei morire anche stasera se dovessi pensare che non è servito a niente (Chtěl bych umřít i dnes večer, kdybych si měl myslet, že to k ničemu nebylo),

Tutti uniti! Tutti insieme! Ma, scusa, quello non è il padrone? (Všichni spojeni! Všichni dohromady! Ale promiň, není támhle šéf?), *Feydan* (Fejídán), *Ordine per Dio.ooo.ooo.ooo* (Pořádek pro Boha.aaa.aaa.aaa), *Pum! Pum! Chi è? La polizia!* (Buch! Buch! Kdo je tam? Policie!), *Morte accidentale di un anarchico* (**Náhodná smrt anarchisty**)

Sólová dráha:

Mistero buffo (Mysteria buffa či Komická mysteria)

grammelot – *Zanniho hlad, Scapinův (Molierův) g., G. anglického advokáta...*

Moralita o slepém a kulhavém, Lazarovo vzkříšení, Bonifác VIII., Vražďení nevinátek, První Ježíškův zázrak,

Svatba v Káni, Zrození potulného komedianta,

Pašijové texty - Blázen a smrt, Hra blázna pod křížem, Marie se dozvídá o smrti svého syna...

české interpretace – Divadlo na provázku (později P. Oslzlý, P. Zatloukal), JAMU (r. B. Rychlík), Divadlo Drak – V. Poul, V. Marek, Divadlo v Řeznické, Teátr Víti Marčička, Radim Schwab...

Storia della tigre (Příběh tygřice)

Il fabulazzo osceno (Nemravný fabulátor)

La rava e la fava

Johan Padan a la scoperta de le Americhe (**Objevení Ameriky Johanem Padanem**), *Hellequin, Harlekin, Arlecchino*

Dario Fo incontra Ruzzante

Dario Fo recita Ruzzante (Dario Fo hraje Ruzzanta)

L'anomalo bicefalo (Dvouhlavá zrůda)

Alternativní skupiny od 70. let

I Magazzini, Krypton, La Gaia Scienza, Compagnia teatrale G. B. Corsetti, Teatro Valdoca, Le Albe, Falso movimento – Teatri uniti, Societas Raffaello Sanzio, Compagnia Pippo Delbono, **Teatro Laboratorio Settimo...**

(Oliviero Ponte di Pino)

„Spettacolo di narrazione“

Laura Curino (Gabriele Vacis, Laboratorio Teatro Settimo)

Marco Baliani – Francesco a testa in giù...

Marco Paolini – Adriatico, Bestiario veneto, Bestiario italiano, Il racconto del Vajont, Il milione, I – TIGI Canto per Ustica, Teatro Civico, Il Sergente ...

Andrea Cosentino

Ascanio Celestini

Davide Enia ...

Moni Ovadia – Oylem Goylem, Dybbuk, Ballata do fine millennio, Il caso Kafka, Perchè no?, Mame, mamele, mamma, mama..., L'ebreo che ride...

Dramatické dílo prozaiků

Alessandro Baricco - Novecento

Stefano Benni

Antonio Tabucchi

Současná dramatika

Letizia Russo, Emma Dante, Natalia Ginzburg, Enzo Moscato, Ugo Chiti, Enzo Siciliano, Manlio Santanelli, Annibale Ruccello, Fausto Paravidino, Raffaele Viviani, Spiro Scimone...
(viz T. Siegllová - SAD + překlady a K. Bohadlová - překlady + Hořký život. Praha, Havran 2007)

Bibliografie - výběr:

- BARBA, Eugenio & SAVARESE, Nicola: *Slovník divadelní antropologie*. O skrytém umění herců. Přel. J. Hančil, D. Kalvodová, J. Sloupová, N. Vangeli. Praha, Nakl. Lidové noviny, Divadelní ústav 2000.
- DIGRIN, Zdeněk: Doslov in: Pirandello. L.: *5 her a jedna aktovka*. Praha, Odeon 1967.
- DIGRIN, Zdeněk: *Slovník světových dramatiků. Italští autoři*. Praha, Divadelní ústav 1983.
- DIGRIN, Zdeněk: Italské divadlo z rychlíku. In: *Dramatické umění*, 1989, č. 2, 80.
- FLEMROVÁ, Alice (ed.): *Hořký život*. Antologie italské prózy a dramatu. Praha, Havran 2007.
- FO, Dario: Svatý komediant František. Přel. M. Castiellová-Feltová. In: *Svět a divadlo*. Praha 2001 (příloha).
- SEMIL, Margorzata & WYSINSKA, Elżbieta: *Slovník světového divadla 1945-1990*. Praha, Divadelní ústav 1998.
- URSINI – URŠIČ, Giorgio: Umění režie III. – G. Strehler. Praha, Div. ústav. Světové divadlo 13.
- VALENTOVÁ, Veronika: *Dario Fo na českých scénách*. Diplomová práce. Brno, MU 1999.
- Grammeloty italských kočovníků osvobozují jazyk*. In: Literární noviny. XVI, č. 33, 15.8.2005.
- Italské experimentální divadlo posledních let*. In: Theatralia. Q5, Brno, MU 2002.
- Italský premiér bez kalhot*. In: Salon (kult. příloha Práva). 1.4.2004
- Johan Padan při objevování Ameriky aneb Objevení Ameriky Johanem Padanem* – recenze + ukázka překladu – www.iliteratura.cz
- Moni Ovadia-Žid, který se směje*. In: Divadelní noviny, IX, č. 21, 2000.
- Nádech, chechot, výkřik a pláč mohou dojmout i analfabeta*. In: Divadelní noviny, XIII, č.9, 2004.
- Neúprosný komentátor světa Dario Fo*. In: Theatralia et cinematografica Q4, Brno, MU 2001.
- VRBOVÁ, Věra: *Osobnost Daria Fo*. Diplomová práce, Praha, Karlova univerzita 1994.